

TERRORELHÁRÍTÁSI KÖZPONT

1101 Budapest, Zách u. 4.

dr. Böröcz Miklós r. őrnagy

Doktorandusz, a Terrorrelhárítási Központ Tudományos Tanácsának elnöke

Biztonság kontra alapjogok

Abstract

After the terrorist attacks against the twin towers of the World Trade Centre and against the Pentagon on the 11th of September 2001, there was a quick response not only from the government, but also from legislators. Congress passed the Uniting and Strengthening America by Providing Appropriate Tools Required to Intercept and Obstruct Terrorism Act of 2001 ("USA Patriot Act"), which was signed by President George W. Bush on the 26th of October 2001. The majority of society supported ratification mainly because people realised that they had become vulnerable on their own soil. This was a turning point in American legislative trends. It was necessary because the previously well functioning intelligence and investigative forces, means and methods were not efficient any more. The Patriot Act empowered the US intelligence and investigative agencies to the extent of giving them practically a carte blanche. The Act made the creation and empowerment of organizations that facilitate coordination and eliminate duplication (of efforts) in counter terrorism possible. Considering the leading role of the US and the outcome of terrorist attacks in Europe, there is a desire in Europe to introduce strict legislation similar to the US Patriot Act.

This raises a number of questions that can be summed up in just one sentence: which is more important in a society: to guarantee security or to enforce fundamental rights?

A Világkereskedelmi Központ ikertornyai, illetőleg a Pentagon ellen intézett 2001. szeptember 11-én végrehajtott terrortámadásra nemcsak kormányzati, hanem a törvényhozás szintjén is hamar válaszlépés született. Ennek köszönhetően az Amerikai Egyesült Államok kongresszusa elfogadta a „Uniting and Strengthening America by **Providing Appropriate Tools Required to Intercept and Obstruct Terrorism**, Act of 2001” (USA Patriot Act, a

továbbiakban: Patrióta Törvény)¹ nevet viselő törvényt, amit George W. Bush hivatalban lévő elnök 2001. október 26-án látott el kézjegyével. A törvény elfogadását az USA szinte egész társadalma támogatta, mivel a terrortámadások ráébresztették a lakosságot, hogy többé már ők sem sebezhetetlenek még saját szülőföldjükön sem. Ez viszont szembefordulást jelentett az addigi amerikai törvényalkotási trendekkel. Erre szükség volt, mert a terrorizmus ellen nem lehet a korábban jól működő felderítés és nyomozás során használt erőket, eszközöket, módszereket hatékonyan alkalmazni.² A törvénnyel olyan felhatalmazást kaptak az USA felderítő és nyomozó szervei, amely szinte teljhatalmat adott a kezükbe. A törvény egyebek mellett olyan szervezetek létrehozását és megerősítését is lehetővé tette, amelyek a terrorellenes koordinációt és a párhuzamosságok kizárását segítik elő. Tekintettel az USA világban betöltött vezető, útmutató szerepére, illetőleg az Európában végrehajtott kiemelkedő jelentőségű terrortámadások³ eredményére, az amerikai Patrióta Törvényhez hasonló, szigorú törvényeket kívánnak bevezetni Európában is.⁴ A szándék viszont számos kérdést vet fel, amelyeket összegezve a következőképpen lehet megfogalmazni: a társadalmak és államok működtetése során fontosabb-e a biztonság garantálása vagy az alapjogok érvényesülése.

A tanulmányban a Szerző a következő hipotézisekből indul ki:

1. A terrorizmus ellen, amennyiben a terroristákra bűnelkövetőként tekintünk, a felderítés és a nyomozás hagyományos erőivel, eszközeivel, módszereivel nem lehet eredményesen felvenni a harcot.
2. Egy esetleges új eszközrendszerhez erőteljesebb ellenőrzési módszereket kell társítani, ami alkalmas arra, hogy segítségével megakadályozhatók legyenek a visszaélések. Tekintettel a felderítésben résztvevő személyek védelmére, ezt a szervezetek szakirányítását végző

¹ A megnevezés magyar megfelelője: „Amerika egyesítése és megerősítése a terrorizmus megelőzését és akadályozását szolgáló megfelelő eszközök biztosításával” című, 2001. évi törvény. A magyar nyelvű rövid változat: Patrióta Törvény. Hivatalos forrás: H.R. 3162--107th Congress: Uniting and Strengthening America by Providing Appropriate Tools Required to Intercept and Obstruct Terrorism (USA PATRIOT ACT) Act of 2001. (2001). In GovTrack.us (database of federal legislation). Retrieved July 30, 2012, from <http://www.govtrack.us/congress/bills/107/hr3162>, <https://www.sec.gov/about/offices/ocie/aml/patriotact2001.pdf> (2012.07.17.)

² Többek között a terroristák elszántságára, illetőleg a szükséges információk időben történő beszerzésére tekintettel.

³ A 2004. március 11-ei madridi, a 2005. július 7-ei londoni, a 2011. július 22-ei oslovi, Utoya-szigeti terrortámadások.

⁴ Ilyen többek között a komoly társadalmi vitát kiváltó brit Patrióta Törvény, <http://www.zdnet.com/blog/london/queens-speech-unveils-uks-patriot-act-web-monitoring-plan/4663> (2012.07.07.)

minisztériumnak kell biztosítania, és szükség esetén a visszaéléseket az igazságszolgáltatás elé tárhatja.

3. Nem eldöntött, hogy a felvázolt út tényleg a terrorizmus visszaszorításához vezet, illetőleg az új eszközrendszerrel nem idézik-e elő a terrorizmus további eszkalálódását.

4. A határozatlan ideig tartó jogtalan fogvatartások és a célzott likvidálások nem jogállami válaszok még a terrorizmus elleni küzdelemben sem.

5. Az USA Patrióta Törvénye nem tekintendő követendő példának az EU-ban.

1. A probléma kibontása

Titkosszolgálati aspektusból kijelenthetjük, hogy a komoly terrorfenyegetéssel küzdő államok⁵ szervezetei sem rendelkeznek az eredményes terrorfelderítéshez szükséges, jogállami kritériumoknak megfelelő erőkkel, eszközökkel, módszerekkel. Ezekkel azonban nem is kell rendelkezniük, mivel a terroristákra nem bűnelkövetőkként tekintenek, hanem, mint „*törvényen kívüli hadviselőkre*”,⁶ akik konvencionális háborúban, megszokott ismertetőjelek viselése nélkül harcolnak. Tekintettel arra, hogy ellenségek, ezért velük szemben a likvidálás, illetőleg az alapjogok korlátozása nem kifogásolható. Ezekről az esetekről több is napvilágra jutott, legutóbb Abu Zubajdah kínvallatását dokumentáló videofelvétellel kapcsolatban. Az Amerikai Egyesült Államok több Európában fenntartott titkos börtönben, illetőleg a Kubában található guantánamói támaszponton folytatta ez irányú tevékenységeit. Szerző szerint nem kérdőjelezhető meg ezeknek a módszereknek a hatékonysága, azonban felveti azt a kérdést, hogy a kínzás, illetve más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmóddal történő kihallgatások nem üthetnek-e vissza a jövőben? Egyenlőre megválaszolatlan az a kérdés, hogy vajon az ilyen bánásmód vagy a terroristák által folytatott propaganda radikalizálhat-e több embert?

Amennyiben a terroristákat bűnelkövetőnek tekintjük a felderítés során, akkor olyan cselekmény esetén, ahol az időfaktor jelentősége megnő, sokszor nincs/nem lesz idő a különböző ellenőrző szerepeket betöltő jogintézmények által adott engedélyek beszerzésére. Az engedélyek nélküli felderítő/felszámoló tevékenység így jogellenessé válna. Ezen

⁵ Pl. USA, Oroszország, Törökország, stb.

⁶ Miklósi Zoltán: A terrorizmus elleni „háború” és az emberi jogok. Fundamentum. 2004. 3. sz. 46. o.

túlmenően Szerző véleménye szerint a rendelkezésre álló jelenlegi eszközrendszer nem ad kellő lehetőséget pl. egy terrorcselekmény gyanúsítottjától való legális információszerzésre egy jogállami keretek között lefolytatott kihallgatáson. Jogos a kérdés, hogy mi fontosabb, az emberek élete, biztonsága, vagy a releváns személyek alapjogainak biztosítása. Jelenleg Európában az alapjogok irányába billen a mérleg nyelve, bár ez alól némi kivételt képez az Egyesült Királyság.⁷ A kérdés az, hogy meg kell-e várni, amíg adott országban olyan horderejű támadást hajtanak végre, mint a 9/11-es támadások, vagy pedig időben megpróbálják a politikai erők rendezni ezt a patthelyzetet. A jogi lépések megtételére azért is lenne szükség, mert a konkrét szabályozással a rendszerbe garanciákat is be lehetne építeni. Meghatározható volna, hogy milyen felderítési tevékenység esetén, ki és milyen céllal, milyen ellenőrzés mellett végezhetne ilyen cselekményt. Így kivédhető lenne, hogy a terrorizmus elleni küzdelem nevében bárkit, bármennyi ideig megfosszanak személyi szabadságától, jogtalanul megfigyelhessenek, illetőleg kényszervallatás alá vessék. Szerző szerint a szabályozatlan körülmények átláthatatlansághoz, visszaéléshez vezethetnek. A terrorizmustól a radikalizmuson keresztül könnyen el lehet jutni a mindenkori hatalom elleni szervezkedést folytató ellenzéki személyekig. Éppen ezért szakmailag indokolt lenne a jogi szabályozás megeremtése, de a nyugati világpolitikai erői támogatottságuk megtartása érdekében, nem fogják ezt a lépést megtenni, hanem fenntartják a törvényen kívüli hadviselő jogintézményét.

2. Az amerikai út⁸

A terrorizmus elleni küzdelemben hatékony módszert jelent az Amerikai Egyesült Államok szervezetei számára a Patrióta törvény. Első mondata szerinti egyik legfőbb célja, hogy a törvény adta felhatalmazással elrettentsék és megbüntessék a terrorcselekmények világszerte és az Amerikai Egyesült Államokban történő elkövetését. Megerősítették az USA-beli biztonsági helyzetet garantáló szervezeteket és működésük jogi hátterét (I. Fejezet), hatékonyabbá tették a megfigyelési eljárásokat (II. Fejezet), lépéseket tettek a nemzetközi pénzmosás és a terrorfinanszírozás visszaszorítása érdekében (III. Fejezet), megerősítették a határvédelmet (IV. Fejezet), elmozdították a jogi akadályokat a terrorcselekmények nyomozása elől (V. Fejezet). Bevezették a járandóságok intézményét a terrorizmus áldozatai, a terrorellenes küzdelemben résztvevő hivatásos személyek, illetőleg e személyek családtagjai

⁷ Itt elsősorban az Egyesült Királyságban működő térfelügyelő rendszerekre és adatszolgáltatási kötelezettségre utalunk – ami nem meglepő, ha a 2005-ben az országban sikeresen végrehajtott terrortámadásra gondolunk.

⁸ Uniting and Strengthening America by Providing Appropriate Tools Required to Intercept and Obstruct Terrorism (USA Patriot Act) Act of 2001.

vonatkozásában (VI. Fejezet), szélesítették az információ-megosztást a kritikus infrastruktúrák tekintetében (VII. Fejezet), szigorították a büntető törvénykönyvet a terrorcselekmények vonatkozásában (VIII. Fejezet) és korszerűsítették a hírszerzést (IX. Fejezet).

A következőkben a tanulmány meghatározza azokat a pontokat, amelyek fontos lépéseket jelentenek a terrorellenes küzdelemben és amelyek, ha nem is közvetlenül, de a szabadságjogok ellen hathatnak.

1. A *Patrióta Törvény 106. pontja* értelmében az Amerikai Egyesült Államok elnöke, ha az Egyesült Államokat külföldi ország, nemzet, szervezet vagy személy megtámadja,⁹ az USA joghatósága alatt található bármely támadólag fellépő jogi személyhez, illetőleg természetes személyhez köthető *dolog elkobzását elrendelheti*. Ezeket az ingóságokat és ingatlanokat, az USA érdekeit szem előtt tartva, az elnök felhatalmazása alapján az állam megtarthatja, használhatja, eladhatja, illetőleg egyéb módon hasznosíthatja.

Az USA jogalkalmazói gyakorlata szerint a megtámadást, illetőleg a fegyveres összecsapást a terrortámadásokra is ki lehet terjeszteni. Ennek értelmében a terrorizmussal gyanúsítható személyek, szervezetek, nemzetek, valamint országok az USA joghatósága alatt található és bármely jogcím alapján birtokolt összes ingósága és ingatlana lefoglalható illetve elkobozható. Ez a jogtechnikai megoldás nem idegen az amerikai jogrendtől, mivel régóta több állam is alkalmazza, többek között a kábítószer-kereskedelemmel foglalkozó bűnelkövetőkkel szemben.

Megfontolandó az említett megoldásnak a kiemelt ügyekben a magyar jogrendbe való bevezetése. Hasonló hazai jogtechnikai megoldással találkozunk a bűnszervezetben való részvétel bizonyítottsága esetén történő vagyoneklobzás kapcsán.¹⁰

A *Patrióta Törvény 106. pontja* a tulajdonhoz való jogot korlátozhatja, de a jelzett kiemelt bűncselekmények elleni küzdelem hathatós eszköze lehet.

⁹ Az amerikai elnök ugyanígy járhat el, ha az USA ellen tervezett támadás tervezésében, kivitelezésében, valamint egyéb segítségnyújtás, érintettség esetéről van szó.

¹⁰ A Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény 77/B. §. alapján: „*Vagyoneklobzást kell elrendelni arra a vagyonra, amelyet az elkövető bűnszervezetben való részvétele ideje alatt szerzett.*”

Szerző véleménye szerint a fentiekben leírt jogi eszköz sokkal nagyobb mértékben szolgálja a közérdek védelmét, mint amilyen mértékben sérti a magánérdeket, így fenntartása, illetőleg más jogrendbe¹¹ történő átültetése szakmailag indokolható.

2. *A Patrióta Törvény III. fejezetében a nemzetközi pénzmosás és a terrorfinanszírozás visszaszorítására határozta meg szabályokat.* Bevezetésének célja, hogy csökkenteni tudják a nemzetközi pénzmosás által érintett hatalmas, évente mintegy 600.000.000.000. \$-t kitevő összeget.¹² A pénzmosással érintett összegek egy része terrorcsoportok, terrorszervezetek működésének anyagi bázisát adta, és így módon tevékenységükhöz biztosított anyagi kereteket, így már közvetlen terrorfinanszírozó jelenségként volt értékelhető. Az Amerikai Egyesült Államok a terrorizmus egyértelműen globalizálódó jellegére tekintettel felismerte annak fontosságát, hogy a terrorszempontról veszélyes csoportok, szervezetek, illetve az ezekhez köthető magánszemélyek pénzügyi kapcsolatainak, forrásainak vizsgálata, ellenőrzése, és végső soron ellehetetlenítése közvetlenül negatív hatással lehet azok tevékenységére, és így az általuk jelentett biztonsági kockázatra. Ugyanakkor a fellépés nemcsak a terrorizmus, hanem az azzal sokszor szervesen összefüggő szervezett bűnözés ellen is hat, de jelen tanulmányban csak a terroraspektus vizsgálata történik meg.

A törvényi felhatalmazást követően az USA Pénzügyminisztériuma¹³ bevezette a terrorfinanszírozás felderítését célzó programját¹⁴ (továbbiakban: TFTP) annak érdekében, hogy a terrorcselekmények elkövetésének, illetve a terrorszervezetek tevékenységének finanszírozásában résztvevő szereplőket a pénzügyi kapcsolatok célirányos, de átfogó vizsgálatával azonosítsa. A TFTP keretén belül az USA Pénzügyminisztériuma, kérelem alapján, kizárólag célhoz kötötten (terrorelhárítás, terrorfelderítés), pénzügyi üzenetadatokat szerez be a Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunications (továbbiakban: SWIFT) nevű szolgáltatótól. A SWIFT tevékenysége közel 210 ország mintegy 10 000 pénzügyi intézete közötti tranzakciók kapcsán a biztonságos adatcserére és azok továbbításra terjed ki. A megkeresések célhoz kötöttek, azok kizárólag a terrorcselekményekkel

¹¹ Köztük a magyar jogrendbe.

¹² A Nemzetközi Valutaalap elemzése szerint. Világgazdaság Online, <http://www.vg.hu/vallalatok/infokommunikacio/uj-fegyverek-a-penzmosas-ellen-361253>. (2012.08.01.), Menedzsment Fórum, http://www.mfor.hu/cikkek/Al_Caponetol_egyenes_ut_vezet_a_modernkori_penzmosashoz.html, (2012.08.01.)

¹³ The Departement of the Treasury.

¹⁴ Terrorist Finance Tracking Program, Az USA Pénzügyminisztériumának honlapja. <http://www.treasury.gov/resource-center/terrorist-illicit-finance/Terrorist-Finance-Tracking/Pages/tftp.aspx>, (2012.08.01.)

összefüggésbe hozható személyek elleni sikeres eljárásokat segíthetik, és csak releváns értékeléseken alapuló, valós terrorfenyegetés esetén állíthatóak ki. Az USA és az EU közötti megállapodás értelmében, az USA a SWIFT részére továbbított megkereséssel egyidejűleg egy másolati példányt küld az Europolnak, amely a megkeresés ellenőrzésére, megerősítésére és így végső soron annak teljesíthetőségére vonatkozó lépéseket tesz. Az eredményéről tájékoztatja a SWIFT-et, amely a döntés függvényében teljesíti az adatszolgáltatást.¹⁵

Az USA és az EU közötti megállapodás¹⁶ 2010. augusztus 1-jén lépett hatályba, miután azt az Európai Parlament is jóváhagyta.¹⁷ A megállapodás megkötésére azért volt szükség, mert 2006 közepén az Európai Parlament, illetőleg az Európai Adatvédelmi Biztos aggályosnak találta az alapvető jogok tiszteletben tartásának lehetőségét a Patrióta Törvény kiterjesztő alkalmazása miatt, mivel véleményük szerint a személyes jogokat a fennálló, felhatalmazás nélküli joggyakorlattal az USA megsértette. Egyéb észrevételként jelezték, hogy az USA továbbra is hozzáférést akart olyan érzékeny gazdasági és pénzügyi adatokhoz, amelyek Európa üzleti tevékenységére vonatkoztak. A határozatban az USA vállalta, hogy „*a magánélet és a személyes adatok védelmére vonatkozó biztosítékoknak való szigorú megfelelés feltétele mellett*” kéri csak „*az Európai Unió területén tárolt, a terrorizmus megakadályozása, valamint az ellene és a finanszírozása ellen való küzdelem céljára szükséges pénzügyi fizetési üzenetadatokat.*” Az adatokat fő szabály szerint öt évig őrzik meg.¹⁸

Az Európai Unió – felismerve a TFTP által nyújtott lehetőségeket –amerikai mintára épülő, európai TFST¹⁹ rendszer kidolgozásába kezdett. Az USA-val kötött megállapodás 11. pontja alapján a Bizottságnak ki kellett dolgoznia egy koncepciót a rendszer átültetésére. A Bizottság három lehetőséget vázolt fel a program bevezetésre, amit határidőben megküldött a Tanácsnak

¹⁵ Ld. 14. jegyzet.

¹⁶ A Tanács 2010/16/KKBP/IB határozata az Európai Unió és az Amerikai Egyesült Államok között az Európai Unióból származó pénzügyi üzenetadatoknak a terrorizmusfinanszírozás felderítésére irányuló program céljából történő feldolgozásáról és az Amerikai Egyesült Államok részére való átadásáról szóló megállapodásnak (SWIFT-megállapodás) az Európai Unió nevében történő aláírásáról, 2009. november 30., <http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?mode=dbl&lang=hu&ihmlang=hu&lng1=hu,hu&lng2=bg,cs,da,de,el,en,es,et,fi,fr,hu,it,lt,lv,mt,nl,pl,pt,ro,sk,sl,sv,&val=506811:cs&page=>. (2012.08.01.)

¹⁷ A Lisszaboni Szerződés által bevezetett új döntéshozatali eljárás alapján.

¹⁸ A Tanács 2010/16/KKBP/IB határozata az Európai Unió és az Amerikai Egyesült Államok között az Európai Unióból származó pénzügyi üzenetadatoknak a terrorizmusfinanszírozás felderítésére irányuló program céljából történő feldolgozásáról és az Amerikai Egyesült Államok részére való átadásáról szóló megállapodásnak (SWIFT-megállapodás) az Európai Unió nevében történő aláírásáról, (2) pont, 2009. november 30., [http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?mode=dbl&lang=hu&ihmlang=hu&lng1=hu,hu&lng2=bg,cs,da,de,el,en,es,et,fi,fr,hu,it,lv,mt,nl,pl,pt,ro,sk,sl,sv,&val=506811:cs&page=](http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?mode=dbl&lang=hu&ihmlang=hu&lng1=hu,hu&lng2=bg,cs,da,de,el,en,es,et,fi,fr,hu,it,lt,lv,mt,nl,pl,pt,ro,sk,sl,sv,&val=506811:cs&page=). (2012.08.01.)

¹⁹ Terrorist Finance Tracking System.

és az Európai Parlamentnek. A Bizottság elképzelése szerint a TFTP az Europol O₉ csoportján²⁰ belül működne, ami amellelt, hogy lényeges információval látná el a tagállamok terrorizmus ellen küzdő szervezeteit, az adatvédelem területén is újabb garanciát nyújtana. A tervezet szerint az USA az általa kért adatokat nem kötegelve kapná,²¹ hanem az Europol által megsűrve, ellenőrzött módon.²²

Szerző véleménye szerint a pénzügyi fizetési üzenetadatok birtokában számos terrorfinanszírozást biztosító személy és szervezet tevékenységét számolták fel. Ennek kézzelfogható hatása is van, mivel a globális terrorveszélyt jelentő szervezet, az al-Kaida központi magjának tevékenysége és potenciálja is rendkívüli módon csökken. A terrorszervezet regionális szervezeteibe²³ menekítette át támadó kapacitásait, de ezek a szervezetek sem rendelkeznek megfelelő anyagi bázissal, mivel leginkább elrabolt, külföld állampolgárokért követelt váltságdíjból próbálják működésüket finanszírozni. A pénzügyi fizetési adatok alapján történő felderítés a jelenlegi állapot eléréséhez viszont önmagában nem lett volna elegendő, mégis nélkülözhetetlen eleme a terrorellenes küzdelemnek.

Szerző szerint a vállalt adatvédelmi garanciák betartása mellett, és a célhoz kötöttség megtartásával a részben személyes adatokból álló pénzügyi fizetési adatok terrorellenes küzdelemben való felhasználása arányos az okozott alapjog-korlátozással.

3. A *Patrióta Törvény 405-ös szakasza* az USA belépési pontjain és külképviseletein elhelyezett integrált, *automatikus ujjnyomat-azonosító rendszer* portjairól készítendő jelentésről rendelkezik. A szabályozás értelmében tájékoztatni kell a Kongresszust az alternatívákról illetve a megvalósíthatóság feltételeiről: az FBI Integrált Automatikus Ujjnyom-azonosító Rendszere,²⁴ vagy egyéb azonosító rendszerek²⁵ megerősítésével, országos szintű kiterjesztésével kapcsolatban. Ezeknek a rendszereknek az a célja, hogy segítségükkel meg tudják szűrni azon személyek körét, akik esetlegesen USA elleni

²⁰ O₉ (TFTP) Az Europol egyik egysége, Eisenhowerlaan 73, 2517 KK The Hague, The Netherlands, E-mail: o9@europol.europa.eu, Az Europol hivatalos honlapja, <https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/publications/tftpqa.pdf>. (2012.08.01.)

²¹ A jelenlegi módszer szerint a két ország vonatkozásában megkért pénzügyi fizetési üzenetadatok közül nemcsak a terrorvonatkozású információt kapják meg, hanem a két ország közötti összes tranzakció adatait.

²² Europol, Terrorist Finance Tracking Programme (TFTP). The EU-US TFTP Agreement, QL-32-11-884-EN-D. <https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/publications/tftpqa.pdf>. (2012.08.01.)

²³ Al-Qaeda in Iraq, továbbiakban: AQI, Al-Qaeda in the Arabian Peninsula, továbbiakban: AQAP, Al-Qaeda in the Islamic Maghreb, továbbiakban: AQIM, stb.

²⁴ Integrated Automated Fingerprint Identification System, IAFIS.

²⁵ Pl. arcfelismerő rendszerek.

bűncselekménnyel összefüggésbe hozhatóak. A rendszernek köszönhetően megakadályozható, hogy külföldi útlevéllel, vízummal rendelkező illetéktelen személyek az USA területére jogszerűen beutazzanak,²⁶ illetőleg onnan elmenekülhessenek a hatóságok elől.

Bár az ujjnyomat személyes adatnak²⁷ minősül, amelyet különféle rendszerekben rögzítenek és hasonlítanak össze, majd adott esetben nyilvántartásba vesznek, nem állítható, hogy a személyes adatok védelme sérülne. A nyilvántartásokban a bűnelkövetők személyes adatai, bűnügyi személyes adatként²⁸ kerülnek rögzítésre, és azon személyek személyes adataival vetik össze, akik önszántukból nyilatkoznak.²⁹

Szerző meg nem erősített információi szerint a beutazók ujjnyomatait 75 évig őrzik meg, ami azonban egyértelműen adatvédelmi aggályokat vet fel.

Fentiek miatt adott esetben az alapjogok átmeneti korlátozása megtörténhet, de ezzel nem okoznak olyan jogsértést, ami túlmutatna a közérdek védelmének szükségességén. Fő szabály szerint ezen rendszereknek köszönhetően csak azon személyek szabad mozgásának jogát sértik, akik feltételezhetően a társadalom ellen hatnának. Az pedig minden ország szuverén joga,³⁰ hogy eldöntse, milyen feltételek mellett engedi be területére a külföldi állampolgárokat. A szakmai indokok mellett azonban az adatvédelmi szabályoknak is meg kellene felelni, ami a 405-ös pont létjogosultságát erősítené.

4. A *Patrióta Törvény 412-es pont (a) alpontjának (6.) bekezdésében a törvény a határozatlan ideig tartó fogvatartás korlátozásáról* rendelkezik. Ennek értelmében azon külföldi állampolgároknak, akiket az (a) alpont (1.) paragrafus alapján, a főállamügyész

²⁶ Még a vízum kiadása előtt jelzés érkezik, ami a vízumkérelem elutasítását eredményezi.

²⁷ Az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény 3.§. 2. pontja alapján: „személyes adat: az érintettel kapcsolatba hozható adat - különösen az érintett neve, azonosító jele, valamint egy vagy több fizikai, fiziológiai, mentális, gazdasági, kulturális vagy szociális azonosságára jellemző ismeret-, valamint az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés;”.

²⁸ Az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény 3.§. 4. pontja alapján: “bűnügyi személyes adat: a büntetőeljárás során vagy azt megelőzően a bűncselekménnyel vagy a büntetőeljárással összefüggésben, a büntetőeljárás lefolytatására, illetve a bűncselekmények felderítésére jogosult szerveknél, továbbá a büntetés-végrehajtás szervezeténél keletkezett, az érintettel kapcsolatba hozható, valamint a büntetett előéletre vonatkozó személyes adat”.

²⁹ Tekintettel arra, hogy ez a beutazás feltétele.

³⁰ Ami alól vannak kivételek, pl. az EU tagállamai, az uniós polgárság intézménye miatt. Az európai unió működéséről szóló szerződés 20. cikkének (2) bekezdés a.) pontja szerint az uniós állampolgárok jogosultak a tagállamok területén szabadon mozogni és tartózkodni.

jóváhagyásával vettek őrizetbe,³¹ fogvatartása a hat hónapos időtartamot is meghaladhatja, ha szabadon bocsátása az USA nemzetbiztonságát, közösségeinek vagy bármely állampolgárának biztonságát veszélyeztetné.

Szerző véleménye szerint erre a rendelkezésre a biztonság szempontjából, szakmailag elfogadott és követendő példaként lehetne tekinteni. Megjegyzendő azonban, hogy ez az intézkedés csak olyan országok vonatkozásában indokolt, ahol a terrorizmus komoly kihívásokat jelent. A felderítés szempontjából az ilyen jellegű korlátozások szükségesek, mivel csak ezek által lehet releváns információkat kinyerni a fanatikus elkövetőkkel szemben. A terroristák nagy része rendíthetetlenül hisz az általa folytatott háborúban és annak jogosságában. Saját szempontjából szabadságharcosként küzd, így például az iszlám alapú terrorszervezetek a világhatalom megteremtése érdekében, amivel sokszor együtt járnak a nyugati célpontok ellen indított támadások. A nyugati hatalmakat képviselő hatóságokat és az alkalmazott jogrendszerüket éppen ezért nem tekintik legitimnek. Az ilyen terroristákkal szemben alkalmazott jogállami eszközök ezért nem is túl hatékonyak.

Ezzel szemben a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányának 9. Cikke másképp rendelkezik, és a következőket határozza meg:

„1. Mindenkinek joga van a szabadságra és a személyi biztonságra. Senkit sem lehet önkényesen őrizetbe venni vagy letartóztatni. Senkit sem lehet szabadságától másként, mint a törvényben meghatározott okokból és a törvényben meghatározott eljárás alapján megfosztani.

2. Minden letartóztatott személyt letartóztatásakor tájékoztatni kell letartóztatása okairól és a legrövidebb időn belül közölni kell vele az ellene emelt vádakat.

3. Azt, akit bűncselekmény vádjával vettek őrizetbe, vagy tartóztattak le, a legrövidebb időn belül bíró, vagy a törvény értelemben bírói hatáskört gyakorló más hatósági személy elé kell állítani; az ilyen személynek joga van arra, hogy ügyében ésszerű határidőn belül tárgyalást tartsanak, vagy szabadlábra helyezték őt. Az általános szabály ne legyen az, hogy az ítélethozatalra váró személyt őrizetben kell tartani, azonban a szabadlábra helyezést függővé lehet tenni olyan biztosítékoktól, amelyek

³¹ És akinek a kitoloncolása a 241. pont (a) alpont (1) (A) bekezdése alapján nem történt meg, és az belátható időn belül nem is várható.

szavatolják, hogy az érintett személy a tárgyaláson, a bírósági eljárás bármely más szakában, illetőleg adott esetben az ítélet végrehajtása céljából megjelenik.

4. Az a személy, akit a szabadságától őrizetbe vétel vagy letartóztatás útján fosztottak meg, jogosult a bírósághoz fordulni avégett, hogy az késedelem nélkül döntsön a fogva tartás törvényességéről és rendelje el a szabadlábra helyezését, amennyiben a fogva tartás nem törvényes.

5. Annak a személynek, aki törvénytelen letartóztatás vagy fogva tartás áldozata volt, kikényszeríthető joga van a kártalanításra.”

Az Egyezségokmány II. Részének 2. Cikke előírja, hogy:

„Az Egyezségokmányban részes valamennyi állam³² kötelezi magát, hogy tiszteletben tartja és biztosítja a területén tartózkodó és joghatósága alá tartozó minden személy számára az Egyezségokmányban elismert jogokat, minden megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési, vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül.”

Az USA, hogy ezt a nemzetközi szerződésben vállalt kötelezettségét látszólag betartsa, létrehozta³³ a Guantánamói-öbölben³⁴ található katonai támaszpontján a hírhedt fogolytáborát, megoldván így, hogy saját területén ne kövessen el jogsértést. Számos hír látott napvilágot, mely szerint az USA a guantánamói táborhoz hasonló, titkos börtönöket működtetett Lengyelországban, Romániában és Litvániában³⁵ is. Ezekben a börtönökben a gyanúsítottakat nem állították bíróság elé és több esetben is kényszervallatásnak vetették alá őket. Az

³² Amit az Amerikai Egyesült Államok az ENSZ adatai szerint, 1977. október 05-én írt alá és 1992. június 08-án ratifikált. http://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=IV-4&chapter=4&lang=en. (2012.08.03.)

³³ Az intézményt a Bush adminisztráció a 9/11-es támadásokat követve nem sokkal, 2002. január 11-én alakította ki. [http://fn.hir24.hu/vilag/2012/01/10/mi-lesz-veled-guantanamo\(1\)/](http://fn.hir24.hu/vilag/2012/01/10/mi-lesz-veled-guantanamo(1)/). (2012.08.06.)

³⁴ Az USA 1903-ban kapta meg a mintegy 116 km²-es terület örökös bérleti jogát Kubától. Ma.hu. http://kulfold.ma.hu/tart/cikk/b/0/119582/1/kulfold/Obama_sem_zarta_be__Guantanamo_meg_mindig_Amerika_szegylene. (2012.08.06.)

³⁵ Az Európai Tanács emberi jogi biztosa szerint a CIA a jelzett országokban is tartott fent titkos börtönöket, http://hvg.hu/vilag/20110905_titkos_cia_bortonok. (2012.08.03.). <http://edition.cnn.com/2011/WORLD/europe/09/07/europe.cia.rendition/index.html>. (2012.08.03.). Egyéb sajtóhírek: http://hvg.hu/vilag/20120619_cia_borton_lengyelorszag. (2012. 08.06.)

amerikai álláspont szerint ezt azért teheték meg, mert nem amerikai joghatóság alatt álló területen található büntetés-végrehajtási intézményekben történt a fogvatartást.

A fogvatartások jogosságának bizonyítására az USA egyéb vonatkozásban is rendelkezik magyarázattal és gyakorlattal.

Az 1949. augusztus 12-én kötött Genfi Egyezményeket kiegészítő és a nemzetközi fegyveres összeütközések áldozatainak védelméről szóló jegyzőkönyv 1. Cikk³⁶ 4. pontja alapján:

„Az előző bekezdésben említett helyzetek körébe tartoznak azok a fegyveres összeütközések is, amelyek során a népek - az Egyesült Nemzetek Alapokmányában és az államok között az Egyesült Nemzetek Alapokmányával összhangban kialakítandó baráti kapcsolatokra és együttműködésre vonatkozó nemzetközi jogi elvekről szóló Nyilatkozatban megfogalmazott önrendelkezési joguk gyakorlásával - a gyarmati uralom, az idegen megszállás és a fajüldöző rezsimek ellen harcolnak.”

Ennek értelmében például az Afganisztánban harcoló al-Kaida tagok is a fenti pont szerinti megítélés alá esnének, mivel állításuk szerint idegen megszállás ellen küzdenek. Hasonló a helyzet Irakban is, ahol az AQI³⁷ szintén az amerikai kivonulás eléréseért harcol.

A Kiegészítő Jegyzőkönyv II. Cím³⁸ 43. Cikk 2. pontja szerint:

„Valamely összeütköző Fél fegyveres erőinek tagjai (a Harmadik Egyezmény 33. Cikkében említett egészségügyi személyzet és lelkészek kivételével) harcosoknak minősülnek, akiknek joguk van közvetlenül részt venni az ellenségeskedésekben.”

A 44. Cikk³⁹ 1. pontja értelmében:

„A 43. Cikkben megjelölt bármely harcos, aki a szembenálló Fél hatalmába kerül, hadifogolynak minősül.”

Az egyezmények rendelkezéseiből megállapítható, hogy azok a személyek, akikre a fent megjelölt szakaszok nem vonatkoznak és nem minősülnek harcosnak, polgári személynek tekinthetők, akiknek a IV. Genfi Egyezmény⁴⁰ biztosít védelmet.

³⁶ Általános elvek és alkalmazásuk köre.

³⁷ Al-Qaeda in Iraq, al-Kaida Irakban.

³⁸ A harcosok és hadifoglyok jogállása.

³⁹ Harcosok és hadifoglyok.

⁴⁰ A polgári lakosság háború idején való védelmére vonatkozóan Genfben, 1949. augusztus 12-én kelt Egyezmény.

Az 1949. augusztus 12-én kötött Genfi Egyezményeket kiegészítő és a nemzetközi fegyveres összeütközések áldozatainak védelméről szóló jegyzőkönyv 75. Cikk 2. pont rendelkezéseinek megfelelően:

„A következő cselekmények tilosak és azoknak kell maradniuk mindig és mindenhol akár polgári, akár katonai személyek követik el:

a) élet, egészség, vagy a személyek fizikai vagy szellemi jóléte elleni erőszak, különösen:

(i) szándékos emberölés,

(ii) a kínzás minden formája, akár fizikai, akár szellemi,

(iii) testi fenyítés és

(iv) megcsonkítás;

b) a személyi méltóság megsértése, különösen a megalázó, lealacsonyító bánásmód, és prostitúció kikényszerítése és a veszélyes fenyegetés bármilyen formája;

c) túszszedés;

d) kollektív büntetés; és

e) a fentebb említett cselekmények bármelyikének elkövetésével való fenyegetés.”

A fenti kötelek ellenére az USA a terroristákat egyik kategóriába sem sorolja, hanem a *törvényen kívüli kombattáns* fogalmát alkalmazza rájuk. Így figyelmen kívül tudja hagyni az Egyezményekben foglaltakat és továbbra is jogellenesen tart fogva külföldi állampolgárokat.

A jogellenes kombattáns intézménye az USA Legfelsőbb Bírósága által tárgyalt EX PARTE QUIRIN, 317 U.S. 1 (1942) ügyben⁴¹ került kifejtésre. Ennek értelmében az USA még a

⁴¹ Az ügy adatai alapján, a II. világháború idején Németországban kiképzett merénylőket küldtek az USA-ba azzal a céllal, hogy a háború ideje alatt szabotőr akciókkal, hadiipari létesítményeket semmisítsenek meg, hátráltatva ezzel a fronton harcoló alakulatok lőszerutánpótlását. Az FBI elfogta a feltételezett merénylőket,

hadban álló felek katonáinak sem minden esetben köteles megadni a hadifogoly státuszt, ami jogi biztosítékokkal, illetőleg a bűncselekmények miatti felelősségre vonás mellőzésével járhat.⁴²

Ezzel szemben, ahogy arra az Emberi Jogok Amerika-közi Bizottsága⁴³ által kiadott jelentés⁴⁴ is rámutat, a harcoló félnek végül is joga és tevékenységének lényege, hogy megölje, illetőleg megsebesítse a másik harcoló felet, illetőleg, hogy elpusztítsa harci eszközeit. A kombattáns jogállású harcos olykor civil áldozatokkal járó eseményt is előidézhet. A harcost ezekért a tettekért jogszerűen nem lehet felelősségre vonni akkor sem, ha azok békeidőben kiemelt bűncselekménynek minősülnek. Kivételnek számít ebben a tekintetben az emberiség elleni és a háborús bűncselekmények elkövetése.

Szerző meglátása szerint, ha adott jogállam, akár a terrorizmus elleni küzdelem nevében, kiüresíti az alapjogok által garantált biztosítékokat, az előbb-utóbb a jogállam erodálásához vezet. *Végső soron kijelenthetjük, hogy a jelenlegi tendencia a biztonságra rövidtávon kedvezőleg, míg a jogállamra hosszútávon negatívan hat.* Azt kell mérlegelni, hogy mi a nagyobb közérdek; a társadalom megóvása egy újabb 9/11-es támadástól vagy adott esetben ártatlan emberek jogtalan fogvatartása. A kérdés eldöntését tovább nehezíti, hogy a terroristák új utakat és eljárásokat próbálnak találni a minél jelentősebb terrortámadások kivitelezésre.

Szerző álláspontja szerint a terrorizmus olyan jelenség, amelynek kapcsán az esélyét sem szabad megadni annak, hogy például egy bioterrortámadás megtörténjen, és egy ország lakosainak jelentős része veszélybe kerüljön. Így a jogi problematika tükrében fenntartandónak tartja a Patrióta Törvény által kínált megoldást, de csakis további garanciális elemek beépítése mellett. Ilyen garancia lehetne például - a határozatlan idejű fogvatartás esetében – ha a pár napot meghaladó fogvatartást nem a legfőbb államügyész, hanem kizárólag illetékes bíróság⁴⁵ rendelhetné el. A fogvatartásnak pedig időbeli korlátot kellene szabni, ami ésszerű határidőt jelentene, két évben maximálva azt, lejárta után a fogvatartottat

akik nem kapák meg a jogszabályok által biztosított jogi garanciákat, U.S. Supreme Court, EX PARTE QUIRIN, 317 U.S. 1 (1942), Original and Nos. 1, 2, 3, 4, 5, 6 and 7-July Special Term, 1942. <http://caselaw.lp.findlaw.com/scripts/getcase.pl?court=us&vol=317&invol=1>. (2012.06.21.)

⁴² Lattmann Tamás: A 2001. szeptember 11-i támadások hatása a nemzetközi jognak a fegyveres erő alkalmazására vonatkozó előírásaira. Külügyi Szemle. 2011. 105-115.

⁴³ Inter-American Commission on Human Rights. <http://www.oas.org/en/iachr/>. (2012. 08.03.)

⁴⁴ Knut Dörmann: Report on Terrorism and Human Rights. OEA/Ser.L/- V/II.116 Doc. 5 rev. 1 corr., 22 October 2002., para. 68. http://www.cidh.oas.org/Terrorism/Eng/intro.htm#_ftnref1. (2012.08.03.)

⁴⁵ A jelen tanulmány összegzésében vázolt szempontoknak megfelelő bíróság.

szabadon kellene bocsájtani, vagy ki kellene toloncolni az országból. Lehetőséget kellene biztosítani a jogellenes fogvatartások tényleges kivizsgálására, és mulasztás esetén megfelelő kártérítést kellene a jogosultaknak biztosítani.

5. A *Patrióta Törvény 416-os pontja a külföldi diákok megfigyelési programjára vonatkozik. A főállamügyész, az államtitkárral konzultálva, köteles gondoskodni az 1996. évi illegális bevándorlási reformról és bevándorlási felelősségről szóló törvényben⁴⁶ meghatározott program teljes mértékű implementálásáról és kiterjesztéséről. A rendszernek tartalmazni kell a külföldi állampolgárságú diák USA-ba történő beutazási adatait, valamint a képzési intézmények⁴⁷ által rögzített adatokat is. Az új program sokkal összetettebb és jelentősebb feladatokat szab, de azok részletes bemutatását ebben a tanulmányban nem tesszük meg.⁴⁸*

A felhatalmazás aggályosnak tűnik, mivel a rendelkezés nem ír elő célhoz kötöttséget, a rendszer alkalmazását minden külföldi állampolgárságú diákkal szemben elrendeli, miközben még csak gyanú meglétét sem követeli meg. A 9/11-es támadások tükrében potenciális elkövetői körként tekint a Patrióta Törvény a külföldi diákokra, azonban Szerző véleménye szerint a teljes körű adatgyűjtés és tárolás nem jogállami megoldás. Ezt megfelelő hírszerzési pozíciók létesítésével ki lehet váltani, éppen ezért a rendelkezés oly mértékben sérti az alapjogokat, hogy annak törvényi módosítása indokolt lenne.

Összegzés

Összegzésként kijelenthető, hogy a Patrióta Törvény megfelelő választ tudott adni az USA terrorizmus elleni küzdelemében felmerülő alapvető kérdésekre. A törvény számos olyan rendelkezést vezetett be, ami a párhuzamosságokat kizárta, illetőleg a terrorellenes küzdelem ésszerű, megfelelő koordináció melletti folytatását eredményezte. Több olyan intézményt és rendszert hozott létre és dolgozott ki, ami a terrorfelderítést jelentős mértékben segíti. Megszüntetett olyan akadályokat is, amelyek a büntetőeljárásokat korábban hátráltatták. Azonban mint szinte minden drasztikus változást hozó törvény, ez is rendelkezik egy-két olyan elemmel, amely a szabadságjogokat sértheti. A tanulmányban a szerző a Patrióta Törvény áttekintésével öt pontot vizsgált tüzetesebben, amelyek véleménye szerint kérdésesek

⁴⁶ Illegal Immigration Reform and Immigrant Responsibility Act of 1996 (8 U.S.C. 1372(a)). <http://epic.org/privacy/e-verify/iirra-program.pdf>. (2012.08.06.)

⁴⁷ Bármilyen repülőoktatást nyújtó, nyelvoktatási, illetőleg szakképzést biztosító intézmény adatait is magába foglalva.

⁴⁸ http://www.ice.gov/doclib/sevis/pdf/sevp_proposedrule_signed.pdf. (2012.08.06.)

lehetnek, de ezek közül nem mindegyik szorul változtatásra, mivel a közérdeket jelentős mértékben szolgálja.

Az alábbiakban a tanulmány elején felvetett hipotézisek szerinti összefoglaló tartalmazza a Szerző következtetéseit.

1. Szerző véleménye szerint *a terroristákra felderítési szakban nem bűnelkövetőként kell tekinteni, de nem is jogellenes kombattánsként, hanem egy idegen hatalom harcosaként.* Velük szemben azonban, adott esetekben⁴⁹ a nemzetközi szerződéseken túlmutató, szigorúbb metódusok alkalmazása is indokolt lehet. E megállapítás neves jogászprofesszorok⁵⁰ álláspontján nyugszik, mely nézetek értelmében kiemelt információk beszerzésére „korlátozott fizikai kényszer” is alkalmazható.⁵¹ Az állam egyik kötelessége, hogy állampolgárainak életét és személyes biztonságát szavatolja, olykor megelőző intézkedések megtételével is.⁵² Ezeket a megelőző intézkedéseket viszont legtöbb esetben kínzásokkal, illetve más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmóddal lehet csak elérni. A Landau⁵³ modell értelmében az ilyen tevékenységet folytató kihallgató tisztet bár formálisan jogszabály nem jogosítja fel ezen hathatós módszerek alkalmazására, és az általa folytatott kényszervallatás bűncselekménynek minősül, mégis jogos védelmi eszköznek tekinthető,⁵⁴ mivel az állampolgárok védelme által az állam biztonságát szavatolja. Ennek értelmében a kihallgatást végző személy mentesül a büntetőjogi felelősségre vonás alól.

A jelentés említette az Emberi Jogok Európai Bírósága IRA terroristák kihallgatása tárgykörében hozott döntését is, amely rendelkezés értelmében a „korlátozott fizikai kényszernek” el kell érni egy bizonyos szintet ahhoz, hogy az Emberi Jogok Európai

⁴⁹ Pl. ha általuk kivitelezni kívánt támadást csak így lehet megelőzni, vagy ha kiemelt információt egyéb módon nem lehetne tőlük megszerezni.

⁵⁰ Köztük a Harvardi Egyetem jogászprofesszora Alan Dershowitz.

⁵¹ Alan M. Dershowitz: Is There a Torturous Road to Justice? Los Angeles Times November 08, 2001. B19. o.

⁵² Kiliç v. Turkey, Application No. 22492/93, Judgement of 28 March 2000, 62. pont, <http://www.humanrights.is/the-human-rights-project/humanrightscasesandmaterials/cases/regionalcases/europeancourtofhumanrights/nr/547>. (2012.07.17.)

⁵³ A Landau, másként a jogos védelmi modell az izraeli titkosszolgálati (General Security Service, továbbiakban: GSS) tisztak tevékenységét vizsgáló bizottság a Landau Bizottság jelentésében található. A jelentés a GSS általi, terrorista gyanús személyek ellen folytatott kihallgatási módszert vizsgálta, Second periodic reports of States parties due in 1996: Israel. 1997.02.18. CAT/C/33/Add.2/Rev.1. (State Party Report) 4-8. pont, <http://www.unhcr.ch/tbs/doc.nsf/0/653f6da51dc104d68025646400568ed6?Opendocument>. (2012.08.06.)

⁵⁴ Harasztli Margit Katalin: A terrorista méltósága. A kínvallatás alapjogi dilemmái (I. rész). *Közjogi Szemle*. 2012/2., 57. o.

Egyezménye 3. cikkének tilalmát megsértések.⁵⁵ A szintet el nem érő bánásmód éppen ezért nem tekinthető a nemzetközi jogi rendelkezések megsértésének sem.

Szerző szerint a „korlátozott fizikai kényszer” azonban kizárólag szigorú eljárási rendben lehet alkalmazni,⁵⁶ megfelelő ellenőrzési garanciák maximális betartása mellett, csak olyan országok vonatkozásában,⁵⁷ ahol a terrorizmus komoly, valós biztonsági kockázatot jelenthet a társadalomra.

A kemény fellépésre Szerző álláspontja szerint azért van szükség, mert a terrorizmus olyan speciális terület, ahol mindent el kell követni annak érdekében, hogy a terroristák ne találhassanak új utakat nemzetek ártatlan állampolgáraival szembeni támadás⁵⁸ kivitelezésére. Fontos azonban, hogy a fenti módszert csak felderítési célból lehetne alkalmazni, használatát a büntetőeljárás során továbbra is tilalmazni kell. A „korlátozott fizikai kényszerrel” megszerzett információkat kizárólag felderítési akciókban és eljárásokban lehetne felhasználni, büntetőeljárásban bizonyítékként történő értékelését továbbra is tilalmazni szükséges.

2. Az új eszközrendszer ellenőrzését⁵⁹ Szerző szerint az igazságszolgáltatáshoz kellene telepíteni. Ennek a rendszernek kellene szavatolni a jelen tanulmány 1-es pontjában említett tevékenységek végrehajtásának engedélyezését is. A mindenkori politikai hatalomtól leginkább független igazságszolgáltatásnál a legcélszerűbb elhelyezni az engedélyezés megvalósítását. Az ellenőrzést pedig elkülönített szervezeten belül, vegyes bizottságok által válogatott tagokkal, az adatvédelem maximális betartása mellett lenne szabad végezni, mivel ez a terület nagyon érzékeny hírszerzési adatokkal foglalkozik. Visszaélések feltárása esetén feljelentési kötelezettséggel kellene élni, és a bűnösöket a lehető legrövidebb időn belül felelősségre kellene vonni. Ezzel elkerülhetővé válna, hogy a terrorizmus elleni küzdelem nevében politikai ellenfeleket megfigyelhessenek, velük szemben intézkedhessenek.

⁵⁵ European Court of Human Rights, Case of Ireland v. the United Kingdom, judgment of 18 January 1978. Application no. 5310/71.

⁵⁶ Gellér Balázs József: A terrorizmus elleni harc egyes kérdései az anyagi büntetőjog szemszögéből. In: Gellér Balázs József (szerk.): Györgyi Kálmán ünnepi kötet. Közgazdasági és Jogi könyvkiadó. Budapest 2004. 241-263. o.

⁵⁷ Tehát pl. Magyarország vonatkozásában ez jelenleg abszolút nem indokolt.

⁵⁸ Akár tömegpusztító fegyverek bevetésével.

⁵⁹ A tanulmány bevezető részében meghatározottakkal ellentétben.

3. Szerző véleménye szerint a Patrióta Törvénynek és a hozzá kapcsolódó törvényeknek köszönhetően mára az al-Kaida globális csapásmérő ereje rendkívüli mértékben csökkent. Ezt bizonyítja, hogy sem Osama bin Laden halálát követően, sem pedig a 9/11-es támadások tízedik évfordulóját követően nem tudtak a terroristák jelentős támadást végrehajtani a nyugati hatalmak ellen. A tanulmány 2. pontjában taglalt TFTP rendszernek, illetőleg a folyamatos dróntámadásoknak köszönhetően⁶⁰ az AQ-mag mára teljesen meggyengült. Jelenleg az AQ tagjainak egy része regionális szervezetekbe,⁶¹ illetőleg szövetséges terrorszervezetekbe⁶² menekül, hogy tevékenységüket ott folytathassák. Összegezve elmondhatjuk, hogy a terroristák elleni küzdelem eredményesnek tekinthető, de új kihívásokat jelentenek a magányos elkövetők. Ezek a személyek immáron a támadni kívánt állam állampolgárai, akiket terrorszervezetek radikalizálnak, éppen a népük, vallásuk ellen folytatott „igaztalan háború” okán. A jövőben az interneten keresztüli radikalizáció fokozódása várható, mivel állampolgársággal, kapcsolati tőkével, helyismerettel rendelkező személyeket így lesz a legkönnyebb kiképezni. Nem kell a támadásokhoz sejteket beutaztatni, a robbanóanyag alapanyagok nagy része bárki számára elérhető, és a házi készítésű robbanóanyagok laikusoknak szóló leírása is rendelkezésre áll⁶³ már. Szerző véleménye szerint azonban a Patrióta törvény az új tendenciára is fel van készülve.

Ugyanakkor Szerző szerint a jelenleg folytatott terrorizmus elleni küzdelem legalább annyi embert el is rettent attól, mint amennyit fanatizál. Bár jelentős számban esetek áldozatul ártatlan emberek a terrorizmus elleni küzdelemben,⁶⁴ a nagytöbbség mégis érzi, hogy a terrorista tettek nem maradhatnak megtorlatlanul. Számos ingadozó személyt éppen a kemény fellépés rettent el attól, hogy terroristává váljon. Ugyanakkor az ártatlanok halálával járó események a terroristák felé mozdíthatja az élve maradt rokonokat. Ezek száma azonban nem akkora, mint akiket el lehet rettenteni attól.

4. Szerző véleménye szerint az emberi élet államok általi célzott kioltása nagyon kényes kérdés. Aki az életét képes egy kívánt cél elérésére áldozni az általa illegitimnek tekintett

⁶⁰ Legutóbb 2012. június 4-én a terrorszervezet második számú vezetőjével, a líbiai születésű Abu Jahja al-Líbivel végeztek.

⁶¹ Pl. AQAP.

⁶² Pl. Al-Shabaab.

⁶³ Inspire magazin. http://globaljihad.net/view_news.asp?id=1535. (2012.08.15.)

⁶⁴ Az egyik legnagyobb diplomáciai bonyodalmat okozó incidens 2011 novemberében történt, amikor a NATO egy elhibázott dróntámadása során 24 pakisztáni állampolgárt ölt meg. http://kitekinto.hu/iszlam/2012/07/05/pakisztan_ujra_megnyitja_hatarait_a_nato_eltt/. (2012.08.06.)

jogállam minden egyes állampolgárával⁶⁵ szemben, az semmilyen hajlandóságot nem fog mutatni az együttműködésre. A terroristák fő célja, hogy minél több emberéletet követelő cselekményt véghezvigyenek. Tekintettel arra, hogy maguk sem adnak egyéb kiutat a konfliktusok rendezésére, velük szemben sem marad sok lehetőség.

Ugyanakkor célzott likvidálást több jogállam titkosszolgálata, hadserege jelenleg is végez.⁶⁶ Erre például szolgálhatnak az Afganisztánban, Pakisztánban végrehajtott dróntámadások. Mindez a nemzetközi szervezetek hallgatóságos beleegyezésével történik, mivel köztudott, hogy ez szinte az egyetlen célravezető eszköz a terroristákkal szemben. Szerző véleménye szerint ezt azonban csak jogilag szabályozott módon lenne szabad végrehajtani, mivel nem az a jogállamiság vége, hogy adott esetben a társadalom érdekében embereket likvidálnak, hanem az, ha azt jogi felhatalmazás nélkül teszik.

Szerző álláspontja, hogy az emberi élet megfelelő jogi eljárás melletti elvétele a lehető legsúlyosabb eszköze egy államnak, ezzel azonban jelenleg több ENSZ tagállam is él. Annak eldöntését, hogy helyes lenne-e a célzott likvidálás jogi felhatalmazás alapján történő végrehajtása, az olvasóra bízta.

5. Szerző szerint az USA Patrióta Törvénye, a tanulmányban vizsgált pontok egy részének kivételével, az EU-ban is követendő példának tekintendő. Ilyen pontok a jogellenes kombattáns fogalmának alkalmazása, illetőleg ennek következményeként a személyek határidő nélkül történő fogvatartása. Szerző aggályosnak tartja a célhoz kötöttség nélküli felderítés folytatását bizonyos csoportokkal szemben is, mivel véleménye szerint adott jogállamok rendelkeznek olyan képességekkel, hogy megfelelő humán erőforrással csak releváns személyekkel szemben folytassanak hírszerzési tevékenységet.

A törvény egyébként a biztonságot megfelelő mértékben szolgálja, míg az alapjogokat, az említett példák egy részének kivételével, még elfogadható mértékben⁶⁷ korlátozza. Bár a fent leírt jogi felhatalmazás meghozatala szükséges lenne a jogállamiság fenntarthatósága szempontjából, Szerző nem gondolja, hogy azokat bármely nyugati politikai erő fel merné vállalni.

⁶⁵ Olykor csak bizonyos társadalmi rétege ellen.

⁶⁶ http://index.hu/kulfold/2011/05/02/celzott_gyilkossag/. (2012.08.06.)

⁶⁷ A közérdek, magánérdek relációjában.